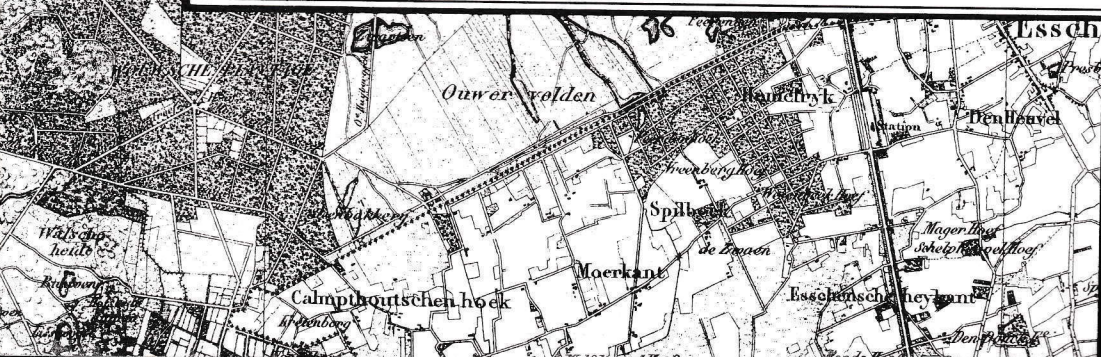

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

Wouw in de Tweede Wereldoorlog

De Nederlandse auto's worden gevorderd

Het vorderen van motorvoertuigen voor transport van troepen en materiaal was niet iets typisch van de Duitsers. Ook in de tijd van de mobilisatie werden voertuigen gevorderd door het Nederlandse leger. In het Wouwse archief zit een dossier met heel wat stukken over het vorderen van motorvoertuigen en de betalingen die daarvoor in de meeste gevallen zijn verricht. Zeker in het begin van de oorlog stelden de troepen zich redelijk correct op. Tegen het eind van de oorlog was dat heel anders gesteld en werd alles wat wielen had, soms met geweld, meegenomen.

In het gemeentelijk dossier zit een bezwaarschrift van G.W. van Heybeek van 30 oktober 1939. Hij is het niet eens met een schadeloosstelling van f 1.675,= die betaald wordt voor zijn Chevrolet die gevorderd is. Dat moet dus gebeurd zijn door het Nederlandse leger, want eind 1939 waren er nog geen Duitsers in ons land.

Pas in 1941 krijgt hij over zijn claim uitsluitel. De Commissaris van de Koningin in Noord-Brabant laat dan weten dat hij alsnog f 2.000,= krijgt. De titel van Commissaris van de Koningin was toen niet meer in gebruik, omdat alles wat met het koningshuis te maken had, moest verdwijnen. Dat woord is op het briefpapier keurig doorgehaald. Men was dus wel zuinig met papier, of misschien was het ook wel provocerend om toch het papier te blijven gebruiken, het woord 'koningin' was immers nog goed te lezen!¹⁾

In 1940 zijn er verschillende auto's gevorderd. Zo is er uit die periode een niet gedateerd overzicht, waaruit blijkt dat er 10 vrachtwagens zijn gevorderd van minder dan 1 ton, in de categorie 1-2 ton is één wagen gevorderd en boven de twee ton gaat het om 7 stuks. Daarachter staan namen van vrachtvervoerders die ons nu nog bekend in de oren

41
klinken, zoals G. Augustijn (Moerstraten), De Bruijn, Hectors, De Regt en de Coöperatieve Zuivelfabriek.

Betaling

Eind 1940 worden er opnieuw auto's gevorderd en voor die vorderingen wordt ook betaald door de Duitsers. In januari 1941 laat de Commissaris in Noord-Brabant aan het gemeentebestuur van Wouw weten dat hij een bedrag van f 5.825,= heeft gestort voor vier auto's die gevorderd zijn. Een complete lijst met eigenaren is bij de stukken gevoegd:

<i>"Ant. van Oers, Wouw A19,</i>	
<i>Ford Jr. Sedan 2T. 4 Pers.</i>	<i>f 1.000,=</i>
<i>Dr. H. Voermans, Wouw A 129,</i>	
<i>Ford 85 PS Coach 2T. 4/5 Pers.</i>	<i>f 1.575,=</i>
<i>P.J.Elst, Wouw A 119,</i>	
<i>Renault Prima 4 Sedan 4T. 4 Pers.</i>	<i>f 1.150,=</i>
<i>F. Schillemans, D42 Wouw</i>	
<i>Dodge 1939 Sedan 4T. 4 Pers.</i>	<i>f 2.100,="2)</i>

Zo volgen er in de loop van de oorlog meer betalingen. Maar niet altijd loopt het even gemakkelijk, zoals A.A. Potters merkt. Zijn wagen is op 19 mei 1940 gevorderd door de Duitse Wehrmacht en er is een bon afgegeven voor 1000 Reichsmark, terwijl de waarde van de wagen geschat werd op f 2.275,=. Alle bescheiden zijn echter kwijtgeraakt en daarom is er op 20 augustus 1940 een verzoek gedaan aan het Zuid Nederlandsche Expertise- en Inspectiebureau om een kopie van de schatting, maar Potters heeft op 18 februari 1941 nog steeds niets ontvangen, noch de papieren, noch het geld.³⁾

In het dossier zitten nog enkele brieven die gaan over betalingen van gevorderde wagens. Zo krijgt op 23 mei 1941 J.C. Mattheysen, Hazenlaan D278 voor zijn Chevrolet uit 1936 van 3,5 ton een bedrag van f 1.475,=. Natuurlijk moet dat Hazelaar zijn, maar wisten die Duitsers veel! En ook G.W. van Heybeek krijgt half 1941 bericht dat hij een bedrag van f 3.300,= voor zijn Bedford krijgt. Dat was inmiddels wel de tweede

4

wagen die van hem werd ingevorderd, dus erg veel bedrijvigheid kon hij waarschijnlijk niet meer ontplooiën.

1943

In januari 1943 gaan de Duitsers er pas goed tegenaan. In totaal 53 voertuigen worden dan in de gemeente Wouw gevorderd. Mogelijk dat dit iets te maken heeft met de start van de aanleg van de tankgracht tussen Wouw en Wouwse Plantage waarvoor materiaal en personen vervoerd moesten worden. Zeker is dat alles waar een motor in zat gevorderd werd. Dat varieert van een luxe auto tot een tractor en van een motorrij wiel tot een touringcar.

Flip Loos raakte op die manier op 18 januari 1943 zijn bus kwijt, maar ook pastoor Theo Wolters was het haasje, want achter zijn naam staat: *'damesrij wiel met Sachs hulpmotor'*. En ook de doktoren H. Voermans en B. Maseland zullen het niet gemakkelijk gehad hebben om hun patiënten te bezoeken, want beiden moesten zowel hun motor als hun personenauto inleveren.

De brandweerwagen van de gemeente Wouw ontkwam toen nog wel aan vordering, maar die moest op 31 januari 1944 ingeleverd worden. Later zou die teruggekomen zijn, maar op 19 oktober 1944 werd het voertuig opnieuw gevorderd. De wagen werd naar Bergen op Zoom afgevoerd en toen de kerk in brand werd geschoten tijdens de bevrijding kon er niet geblust worden omdat de wagen afwezig was. De auto kwam later zwaar beschadigd terug en werd vervangen. Het duurde echter tot 1956 voor de schade door het Ministerie van Financiën werd afgewerkt.⁴⁾

Andere voertuigen

Toen de bevrijding in zicht kwam, bleef het niet langer bij de vordering van motorvoertuigen. En ook werden er geen vorderingsbewijzen meer afgegeven. Rond Dolle Dinsdag, 5 september 1944, raakten ook in en rond Wouw de Duitsers in paniek. Dat blijkt onder meer uit een lijst die bewaard is gebleven met als opschrift: *'Lijst van door de Duitse*

N° 6546 *

Ort

Plaats

Datum:

Rosendaal

10 December 1940

Auf Grund der Schätzung vom } 10 December 1940
Op basis der schatting van }

wurde heute das Kraftfahrzeug
werd heden het motorvoertuig

Fabrikat

Fabriikaat

Modell

Model

Fahrgestell Nr.

Chassis Nr.

von dem Herrn

van de Firma

Ford 85 PK.

Caaach 2 Pers 4/5 Pers.

91-4950772/91-4950772

Dr. H. Voermans A 129.
Wouw

durch den Generalbevollmächtigten für das Kraftfahrwesen im Einoernehmen
door den Generalbevollmächtigte für das Kraftfahrwesen in overeenstemming

mit dem Reichskommissar für die besetzten Niederländischen Gebiete zum
met den Rijkscommissaris voor de bezette Nederlandsche gebieden tot den

Preis von Hfl.

den Prijs van

wie es liegt und steht, angekauft und übernommen.
in zijn huidige staat, aangekocht en overgenomen.

Der Gegenwert wird über den Kommissar der Provinz
baldigst ausbezahlt.

De tegenwaarde wordt over den Commissaris der Provincie
ten spoedigste uitbetaald.

Der Beauftragte für den Vierjahresplan

Der Generalbevollmächtigte für das Kraftfahrwesen

Der Beauftragte für die Niederlande

Wieddin

Der Verkäufer:

De Verkooper:

140396

Vorderingsbewijs van de Ford van dokter H. Voermans. (Archief gemeente Wouw).

Weermacht zonder bewijs gevorderde voertuigen in de gemeente Wouw.'

Dit keer waren vooral de boeren de sigaar want het gaat hoofdzakelijk om wagens met vier en twee wielen. Bij sommige wagens staat zelfs nog de vermelding dat ze gummibanden hadden, maar ook rijtuigen en klikkarren staan op het overzicht. De berooiden mochten waarschijnlijk zelf de waarde opgeven van het gevorderde voertuig, want het valt op dat in vergelijking met de prijzen die betaald werden voor auto's en vrachtwagens, deze prijzen aan de hoge kant zijn. Voor een auto werd in het begin van de oorlog f 1.100,= betaald. Hetzelfde bedrag prijkt op deze lijst achter een wagen met vier gummiwielen.

Zelfs de gemeente Wouw werd ontriefd door de Duitsers. Daar namen ze een handkar mee met een waarde van f 150,= en twee kruiwagens die samen f 55,= waard waren.

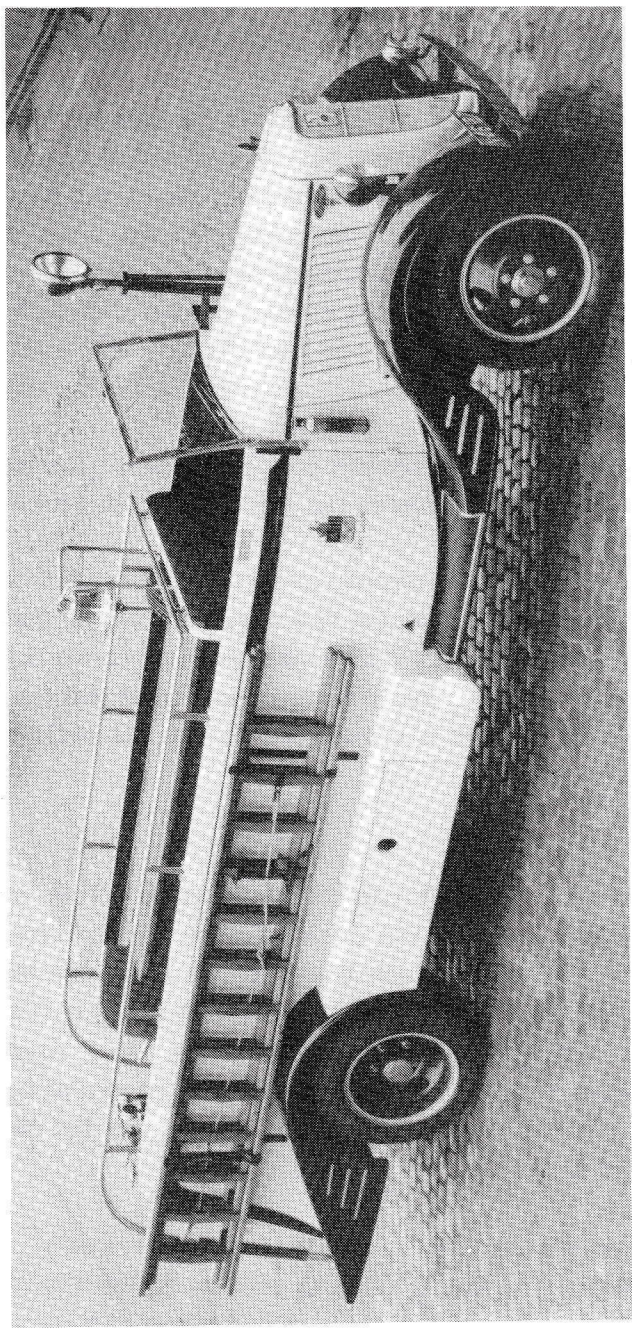
Burgemeester P. de Jong ondertekende de verklaring en geeft in de, in het Duits, opgesteld verklaring aan dat hij zich verplicht om de genoemde bedragen uit te betalen, maar dat de genoemde personen ook van verdere vorderingen door de Duitse Weermacht worden uitgesloten.⁹⁾

Of dat inderdaad zo gebeurd is in het heetst en op het eind van de strijd, blijft natuurlijk de vraag.

Naweeën

Toch had de vordering van voertuigen ook na de oorlog nog de nodige naweeën. Zo schreef H. Koen van de 'Wouwsche Klei Industrie' (de steenfabriek) op 17 april 1945 een brief naar de burgemeester van Wouw. Hij kaartte daarin aan dat op 24 mei 1940 door de Duitse Wehrmacht zijn vrachtauto in beslag genomen was. Op 7 november 1940 had hij daarvoor f 868,87 als vergoeding gekregen. Dat bedrag had hij onder protest in ontvangst genomen. Maar hij was het met dat bedrag beslist niet eens.

"Ondergeteekende neemt nu de vrijheid onder Uwe aandacht te brengen, dat die auto in 1936 aangekocht is voor f 2.100,-. Daarna is in die vrachtwagen een nieuwe

De Wouwse brandweerwagen die door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog werd gevorderd. Tijdens de bevrijding stond het voertuig in Bergen op Zoom, waardoor de Lambertuskerk niet geblust kon worden. (Foto collectie gemeente Wouw)

*motor aangebracht, terwijl de banden pas vernieuwd waren, zodat de auto in 1940 bij 't in beslag nemen zeker f 2.100,- waard was.*⁶⁾*

Vandaar dat Koen de burgemeester om bemiddeling vraagt om een extra bedrag aan schadevergoeding te ontvangen. De afloop van deze zaak zit niet in het dossier, maar zeker is dat dit niet een alleenstaand geval is geweest.

Wouw, 23 september 1995

Noten:

1. GAW A110. Brief van 6 januari 1941.
2. GAW A110. Brief van 16 januari 1941.
3. GAW A110. Brieven van 20 augustus 1940 en 28 februari 1941.
4. GAW A1865. Dossier over de oorlogsschade aan de Wouwse brandweerwagen.
5. GAW A110. Lijst van 23 september 1944, met de handtekening van Polydor de Jong.
6. GAW A110. Brief van 17 april 1945.

